

A Szeged-Csengelei Mezőgazdasági Egyesület

Molnár Mihály

Csengele területén a Horthy-rendszerben is a lakosság túlnyomó része mezőgazdasággal foglalkozott, így természetes volt, hogy a gazdák érdekeik közös kifejtésére szervezetet hozzanak létre.

Először nem önálló egyesület jött létre. 1917. szeptember 10-én a belsőszengelei iskolában 180 ember, főleg földműves mondta ki a Szeged-Felsőtanyai Mezőgazdasági Egyesület csengelei alosztályának megalakulását. Elnöknek Kordás Ferenc pusztabíró, alelnökké Topolyay Gyulát és Molnár Györgyöt, jegyzőnek Kolmann Mihály tanítót, pénztárosnak Szabó Dudrai Lajost választották meg. Ellenőr Böresök Pál, Tóth Péter és Pap Márton, háznagy ifj. Kordás Mihály főhadnagy, zászlótartó Balogh Sándor, Szél János és Sisak Sándor, számvizsgáló Thury Ferenc, Keresztessy József és Szűcs Mihály lett.

Az egyesület célját dr. Fajka Lajos, a Szeged-Felsőtanyai Mezőgazdasági Egyesület elnöke ismertette, mely szerint *"a földműveléssel foglalkozó kisgazda társadalom, dacára, hogy számban a legerősebb, mégis a legmagára hagyottabb a különböző társadalmi osztályok létéért való küzdelemben, mert a földműves és kisbirtokos osztály helyzetének a könnyítését, gazdasági céljainak a rendezését és jólétének fejlesztését csak önmagától és az egyesülésben rejlő erőtől várja."*¹

1921-ben jött el az önállósodás ideje, ekkor alakult meg a Szeged-Csengelei Mezőgazdasági Egyesület.

A tagok eleinte csekély összegű tagdíjat fizettek. 1928-ban viszont 1 pengőben határozták meg, ami igen magas lehetett, tekintettel arra, hogy még 10 évvel később is csak 50 fillér volt a fizetendő összeg. 1945 áprilisában 2 pengőről 10-re emelték a tagdíjat, majd a rohamos infláció hatására az 1946. januári közgyűlésen már 10.000 pengőben határozták meg.

1922-ben közös összefogással eligazított, úgynevezett székelt utat készítettek a vasútállomáshoz és a tanyai iskolákhoz.

1925-től minden évben négytagú küldöttség kereste fel Szeged város polgármesterét az artézi kút ügyében, míg azt 1942-re sikerült kiharcolniuk.

1928-ig az egyesület iratai nincsenek meg. Ettől az évtől kezdték el jegyzőkönyvezni a közgyűléseket és a választmányi üléseket.² Az akkori zilált vezetést mutatja, hogy sokáig nem tudták, hogy hol van az eredeti alapszabály. Végül vitéz Pottyondi Imre dísztag - a csengelei iskolák igazgatója - 1934-ben jelentette be, hogy az eredeti alapszabályt lemásolta.

1928-ban az egyesület - hosszas vita után - jelölte ki a csengelei temető helyét, illetve Nagy Ferencet harangozónak és temetőőrnek ajánlotta.

1933-ban a piactér áthelyezését indítványozták az állomástól. A kérést a város elfogadta, így az Csengele központjába került.

1935-ben az egyesület kilépett a Társadalmi Egyesületek Szövetségéből. Ebben az évben még egy szülésznő alkalmazását kéri Csengele nagy területére való tekintettel. Indokolásuk szerint az egy szülésznő többször kevés volt. A polgármester 5 hónap múlva küldött válaszában az indítványt elutasította.

1936-ban az egyesület útépitési közmunkát kérvényezett készpénzfizetés mellett, mert az előző évben a rossz termés miatt a bérlők anyagi helyzete válságossá vált. Szeged város a hátralékos bérlőkkel ki akart egyezni, ezért egy évre felfüggesztette az elmaradt bérleti díjak megfizetését.

A Duna-Tisza Közi Mezőgazdasági Kamara 1936-ban rádiókészüléket adományozott az egyesületnek, melyet Dékány József kocsmájában szereltek fel. A készüléket 1942-ben tovább ajándékozták a helyi levante egyesületnek.

1937-ben dr. Hunyadi János dísztag (helyi orvos) kezdeményezésére javasolták az állomástól a központba vezető út kikövezését, hogy mentőautó be tudjon jönni a betegért.

1939-ben a választmány kérte állandó orvos kinevezését Csengelére, amit a szegedi polgármester a következő hónapban teljesített is.

A csengelei talaj búza termesztésére alkalmatlan. Az egyesületnek nagy fegyverténye volt, hogy a holdankénti 208 kg tisztabúza bérleti díjat sikerült 121 kg rozsra csökkentenie.

Az egyesület pecsétjei

Az egyesület könyvtárral is rendelkezett, melyből a tagok kölcsönözhatték. A könyvvállomány jelentős részét gazdasági szakkönyvek tették ki (1934-ben a 251 kötetükből 136 volt ilyen). Szerveztek kosárfonó-³ és börtanfolyamot, valamint közösen szerezték be a növényvédő szereket.

A társulat az akkor társas összejövetelekre alkalmas helyeken, Kordás Mihály, Szabó Mihály, Halász Lőrinc és Dékány József kocsmájában tartotta gyűléseit. A kocsmárosok a várható forgalom reményében versengtek is azért, hogy a gyűléseket ott tartsák, ezért ingyen ajánlották fel a helyiségeket. 1928-ban ideiglenesen a belsőcsengelei iskolában volt a székhely.

A Mezőgazdasági Egyesület nagyszabású aratóbálakat rendezett. 1934-ből, 1935-ből, 1936-ból, 1938-ból és 1939-ből van adat arról, hogy a nyári hónapokban ilyeneket tartottak.⁴ Az 1939. augusztus 23-i aratóbálon lovas bandérium fogadta a vendégeket, és a piactéren tartották az ünnepi beszédet.

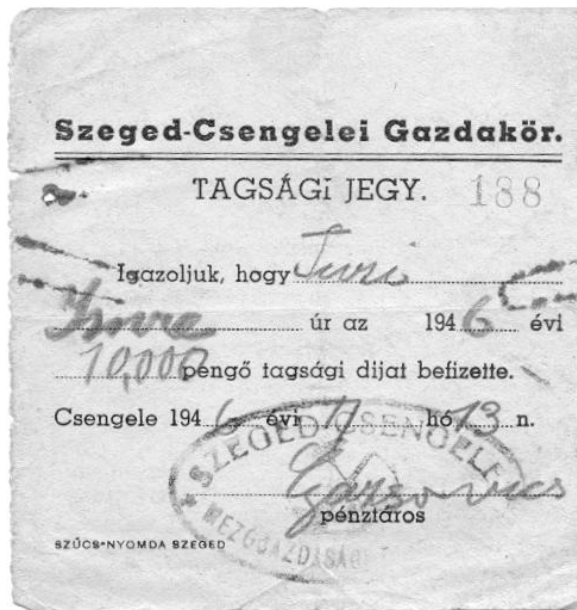
Az egyesület vezetésébe Csengele akkori értelmiségét is bevonták. Állandó dísztag volt a helyi pap, az iskolaigazgató és az orvos. A jegyzők rendszerint a tanítók közül kerültek ki. A dísztagok közé beválasztották Szeged város gazdaszát, polgármesterét, az országgyűlési képviselőket és a főispánt is.

Az egyesület tagsága 1945-ben

Az utolsó előtti választmányi ülésen (1946. június 2.) Magyar János tiszteletbeli elnök a beszolgáltatási teher aránytalansága miatt panaszkodott. Az utolsó választmányi ülést 1946. július 7-én tartották. A megszűnés okairól megbízható információt az eltelt fél évszázad távlatából nem sikerült szerezni, a visszaemlékezések ellentmondásosak. Ismert viszont, hogy a belügyminiszter 1946 júliusában 1500 társadalmi egyesületet feloszlatozott⁵. Nagyon valószínű, hogy a Szeged-Csengelei Mezőgazdasági Egyesület is erre a sorsra jutott.

A társaság rendelkezett nemzetiszínű zászlóval és cégtáblával. Ezek holléte ismeretlen, a szegedi múzeum sem tud róluk. Ha előkerülnének, becses emlékei lennének a csengelei embereknek.

Tagsági jegy 1946-ból

Végezetül az egyesület vezetésében tisztséget betöltő személyek felsorolása következik (az 1928 előtti időszak hiányos, csak a napilapokból megállapítottakat tudjuk közölni).⁶

Elnökök voltak: 1924. II. 17-től Mészáros János, 1928. I. 6. előtt Sisák János, 1928. I. 6-tól Magyar János, 1932. VI. 12-től Papp János, 1936. II. 16-tól Molnár János, 1941. I. 19-től Papp János, 1943. I. 24-től Magyar János, 1946. I. 14-től Molnár János.

Aelnökök voltak: 1924. II. 17-től ifj. Kordás Mihály, 1928. I. 6-tól Horváth György, 1932. VI. 12-től Sisák István, 1937. III. 7-től vitéz Virágh Menyhért, 1939. II. 2-től Erdélyi Péter, 1940. II. 2-től Sisák István, 1941. I. 19-től Gazsovcics József, 1942. V. 3-tól Drinóczki Béla.

Helyettes elnökök voltak: 1932. VI. 12-től Horváth György, 1934. I. 21-től Molnár János, 1936. II. 16-tól vitéz Virágh Menyhért, 1937. III. 7-től Lippai István, 1938. I. 9-től Sisák István, 1940. II. 2-től Erdélyi Péter, 1943. I. 24-től Höhn József.

Zászlótartók voltak: 1928. I. 6-tól Drinóczki Béla, 1929. II. 11-től Magyar Mihály, 1932. VI. 12-től Magyar Mihály és Molnár Péter, 1932. VII. 31-től Virág Sándor és Molnár Péter, 1933. I. 6-tól Hatvani István és Gyovai Péter, 1934. I. 21-től Süli János és Bagi Sándor, 1936. II. 16-tól Drinóczki Béla és Molnár Péter, 1937. III. 7-től Süli János és Molnár Péter, 1939. II. 2-től Süli János és Balázs József, 1940. II. 2-től Süli János és Nagy István, 1943. I. 24-től Süli János és Börcsök András.

Körgazdák voltak: 1924. II. 17-től Magyar János, 1928. I. 6-tól Sutka György, 1929. II. 11-től Bagi Pál, 1934. I. 21-től Molnár Imre és Bagi Pál, 1941. I. 19-től Bagi Pál és Gyovai Péter, 1943. I. 24-től Bagi Pál, 1946. I. 14-től Csókási István.

Ügyészek voltak: 1924. II. 17-től dr. Csonka Nándor, 1936. VII. 5-től dr. Vinkler Elemér, 1936. VIII. 30-tól dr. Csikos Nagy József, 1940. II. 2-től dr. Hunyadi János

Ellenőrök (számvizsgálók) voltak: 1929. II. 11-től vitéz Virágh Menyhért és Bagi Antal, 1934. I. 21-től vitéz Virágh Menyhért és Szabó Mihály, 1938. I. 9-től Papp Antal és Bagi János, 1941. I. 19-től Lippai Mihály és Horváth György, 1943. I. 24-től vitéz Csicsai János és Balogh József, 1945. IV. 22-től Börcsök Miklós és Gazsovics József, 1946. I. 14-től Sisák István és Balogh József.

Jegyzők voltak: 1924. II. 17-től Zubek Ferenc, 1928. I. 6. előtt Fritlsek Nándor, 1928. I. 6-tól Orosz Ferenc, 1928. V. 13-tól Hajdú Répa Jenő, 1932. VI. 12-től Bagi Sándor, 1933. I. 6-tól Horváth István, 1941. I. 19-től Varga Gyula, 1943. I. 24-től Sutka Mihály, 1945. IV. 22-től vitéz Csicsai János, 1946. I. 14-től Magony Imre.

Helyettes jegyzők voltak: 1928. I. 6-tól 1932. VI. 12-ig Bovatsek Jenő, 1934. I. 21-től Molnár Péter, 1935. II. 24-től Horváth Antal, 1940. II. 2-től Lippai Mihály, 1941. I. 19-től Tárnok Nándor, 1943. I. 24-től Orosz Ferenc, 1944. I. 16-tól Papp György, 1945. IV. 22-től ifj. Darányi József.

Pénztárosok voltak: 1928. I. 6-tól Szabó D. Lajos, 1932. VI. 12-től Sutka György, 1939. II. 2-től Molnár Péter, 1943. I. 24-től Virág Sándor, 1944. I. 16-tól Bagi Jeremiás, 1946. I. 14-től Gazsovics József.

Gazdasági tanácsadó volt: 1936. VIII. 30-tól Zilai Kis Tibor.

Könyvtárosok voltak: 1928. I. 6-tól Fritlsek Nándor, 1932. VI. 12-től Balogh Károly és Magyar Mihály, 1933. I. 6-tól Balogh Károly, 1936. II.

16-től Balogh Károly és Dékány József, 1944. I. 16-től Rácz Lajos.

Helyettes könyvtáros volt: 1935. II. 24-től Papp Antal

Dísz- vagy tiszteletbeli elnökök voltak: 1936. VIII. 30-tól vitéz Shvoy Kálmán, Hunyadi Vas Gergely és Vinkler Elemér, 1938. I. 9-től dr. Shvoy Kálmán, dr. Hunyadi Vas Gergely, dr. Hunyadi János, Balog Jenő, Takács Mihály és Orosz Ferenc, 1939. II. 2-től vitéz dr. Shvoy Kálmán, Hunyadi Vas Gergely, Balog Jenő, dr. Bakai József és Orosz Ferenc, 1939. IV. 23-től dr. Tukats Sándor, 1943. I. 24-től dr. Kelemen Antal, 1946. I. 14-től Magyar János.

Tiszteletbeli ügyész volt: 1934. I. 21-től dr. Fajka Lajos.

Tiszteletbeli vagy dísztagok voltak: 1929. II. 11-től Nauller Imre, 1933. I. 6-től Vámosi Mihály, Balassa József, Nippold János, Papp Márton; 1934. I. 21-től Vámosi Mihály, vitéz Pottyondi Imre, Papp Márton; 1935. II. 24-től Vámosi Mihály, vitéz Pottyondi Imre, id. Kordás Mihály, id. Papp Márton; 1937. III. 7-től Jachan Ignác, dr. Hunyadi János, vitéz Pottyondi Imre, Tárnok Nándor, Orosz Ferenc; 1940. II. 2-től Deák Mihály és Tukats Sándor; 1941. I. 19-től Balogh Jenő, dr. Varga István, dr. Hunyadi János, Deák Mihály; 1943. I. 24-től Balogh Jenő; 1944. I. 6-től dr. Tukats Sándor, dr. Hunyadi János, dr. Magyar Dezső, dr. Boros Sándor, dr. Kelemen Antal, Balogh Jenő, Kozári Gyula; 1945. IV. 22-től a főispán, a polgármester, dr. Magyar Dezső, Balogh Jenő, Kozári Gyula.

Források:

¹ A csengelei gazdák új egyesülete (Szegedi Friss Ujság 1917. szept. 12., p. 2.)

² Az egyesület iratai a Csongrád Megyei Levéltárban találhatóak.

³ A "Felsőtanyai-Csengelei Gazdasági Egyesület" [...] (Szegedi Uj Nemzedék 1924. szept. 13., p. 3.)

⁴ A Szegedi Rendőrkapitányság napiparancsaiban (Csongrád Megyei Levéltár)

⁵ Magyarország történeti kronológiája IV. 1944-1970 (főszerkesztő: Benda Kálmán, Akadémiai Kiadó, Budapest 1982) p. 1029.

⁶ A „Szeged-Csengelei Mezőgazdasági Egyesület” [...] (Szegedi Uj Nemzedék 1924. febr. 20., p. 3.); A Felsőtanyai Csengelei Mezőgazdasági Egyesület [...] (Szegedi Uj Nemzedék 1924. márc. 19., p. 2.); A "Felsőtanyai-Csengelei Gazdasági Egyesület" [...] (Szegedi Uj Nemzedék 1924. szept. 13., p. 3.)